

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСЛАННЯ НОВОСЕРБЬСЬКОГО ГЕНЕРАЛА ІВАНА ХОРВАТА ДО ВОЛОГДИ ТА СЛОБОЖАНСЬКИЙ ПЕРІОД ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ (1764–1786 рр.)

У статті розглядаються питання винесення вироку колишньому керівникові Нової Сербії Івану Хорвату, його арешту та подальшого заслання до Вологди. Висвітлюються ключові сторони життя та діяльності генерала після його повернення у свої маєтки на Слобожанщину. Здійснено спробу встановити час та місце смерті Хорвата на підставі опрацьованих архівних джерел.

Ключові слова: Іван Хорват, Нова Сербія, Вологда, Слобожанщина, генерал-поручик, заслання.

Лідер сербських переселенців на територію сучасної Кіровоградщини у 1750-х роках, а по прибутті сюди – очільник Нової Сербії, генерал-поручик Іван Хорват запам'ятався сучасникам як людина, яка у своїй діяльності використовувала не завжди легальні засоби досягнення мети і стала уособленням тиранії та корупції на окремо взятій території. Неминучим стало його постання перед законом, засудження та подальші поневіряння, які під час дослідження цієї особи й зумовили нас звернутись до даної теми. Її актуальність впливає з логічного зв'язку, з одного боку, управління Хорвата різними сферами життя Нової Сербії та, з іншого, його життєвих перипетій після усунення від посади. Поряд з тим, що цілеспрямованому дослідженню постаті Івана Хорвата приділялось небагато уваги, останні роки його життя у відображенні істориками є найбільш заплутаними та сповненими білих плям і протиріч. Звертаючись до історіографії даної теми, слід згадати роботи О. Посунько, С. Шевченка, Н. Попова та Ю. Костяшова¹, у яких автори так чи інакше торкалися питань перебування генерала поза межами Нової Сербії. Діяльність Івана Хорвата, зокрема, його повернення на Слобожанщину з заслання, входить до сфери наукових інтересів фахівця з новосербської проблематики А. Пивовара². Окремо варто зауважити розвідку вологодської дослідниці О. Шигаревської³, яка спонукала розкрити досліджуваний період діяльності Хорвата глибше у джерельному та ширше у географічному вимірі. На допомогу нам прийшли документи, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України в м. Києві (ЦДІАК) та Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені Вернадського (ІР НБУВ), а також описи фондів Російського державного архіву давніх актів (РГАДА).

Остаточні висновки слідства над Іваном Хорватом за його злочини у Новій Сербії були викладені сенатором Микитою Паніним та генералом Олексієм Мельгуновим 1 травня 1764 року. Незаконні дії генерала були оформлені у 16 пунктів звинувачень, головними з яких стали використання казенних коштів на видатки, що суперечили указам, присвоєння жалування офіцерів та солдат, незаконні побори та подача Сенату неправдивих рапортів про чисельність людей у полках. Згідно з цими пунктами, лише доведені суми розкрадених коштів склали майже 125 тис. крб. У доповіді Панін і Мельгунов пропонували взяти маєтки Хорвата в казенне утримання, рухоме майно – описати і продати з публічного торгу, а дітей звільнити зі служби⁴. Протягом перебування на посаді Хорват використав «в противные указам расходы» 65 тис. крб⁵; загалом же слідство встановило, що на Нову Сербію з самого початку її існування було витрачено до 700 тис. крб з державної казни. Ці витрати було визнано надмірними і цілком неефективними. 22 березня 1764 року Катерина II затвердила доповідь братів Микити та Петра Паніних «Про йменування Новосербського поселення Новоросійською губернією»⁶, поклавши тим самим кінець історії цього військово-поселенського утворення.

Для винесення вироку Івану Хорвату Катерина створила спеціальний військовий суд, який під керівництвом генерала Петра Оліца засідав у фортеці Святої Єлисавети, де слідство і відбувалось⁷. По сентенції суду генерал був засуджений до смертної кари через повішення, а його села мали бути переписані на імператрицю. Суд також постановив повернути з заслання у балтійській фортеці Рогервік двох засуджених рядових новомиргородського гарнізону, які зазнали від Хорвата надміру тяжкого й несправедливого покарання внаслідок придушення солдатського бунту в Новомиргороді у 1760 році. З огляду на те, що через каліцтво вони більше не були здатні перебувати на військовій службі, суд ухвалив відправити їх на поселення, надавши кошти на прожиття з описаного Хорватового майна. Пізніше Катерина розпорядилась виділити їм землю в Новоросійській губернії, а грошову допомогу надати з доходів від маєтків генерала у кількості, однакової з іншими поселенцями⁸. Сам же Хорват повинен був утримуватись у фортеці в Белгороді⁹. Досить цікавий момент з його арешту описує О. Пищевич. Коли полковник, який після суду прибув на квартиру генерала з метою закувати того в кайдани, проводив затримання дещо несміливо, Хорват нібито промовив: «делай, что тебе велено, меня ничто не удивит от москалей»¹⁰.

Всупереч засудженню Івана Хорвата до страти, іменним указом Катерини від 1 грудня 1764 року його було звільнено від смертної кари, а покарання замінено довічним засланням до Вологди під воєводський нагляд. Імператриця наказала йому жити сумирно та утримуватись від зухвалої поведінки, побоюючись у протилежному разі її «найтяжчого гніву». Описану нерухомість Хорвата вже після того, коли всі його казенні та партикулярні борги будуть задоволені, наказано було повернути або йому, або його спадкоємцям. У грудні 1764 року Військова колегія наказала розіслати імператорський указ в Архангельську губернську та Вологодську провінційну канцелярії, до генерал-поручика Олексія Мельгунова. Крім того, відповідний указ був надісланий белгородському генерал-губернатору, генерал-поручику Василю Наришкіну, аби той оголосив про милість імператриці Хорвату, який на той час перебував під вартою у Белгородській фортеці¹¹.

Після того, як у Хорвата було відібрано патенти на усі чини і надіслано їх до Військової колегії, його було звільнено з-під варті і разом з родиною під конвоєм відправлено до Вологди. Колегія подбала про те, щоб конвой очолив обер-офіцер Белгородського гарнізону з пристойною командою, і звеліла надати конвойним та родині генерала потрібну кількість підвод, а також видати прогонні кошти з наявної канцелярської суми і записати їх на рахунок Хорвата. Гарнізонний офіцер повинен був супроводжувати родину генерала аж до місця заслання, а конвойних наказано було постійно змінювати військовими командами, розташованими по дорозі. У Вологді на Хорватів мав чекати тамтешній воєвода з розпискою, згідно з якою він і мусив утримувати Хорвата під своїм наглядом¹².

Заслання Івана Хорвата у замітці з «Вологодських епархіальних відомостей» (1884) назване «политическим заточением»¹³. О. Шигаревська, опрацювавши сповідальні розписи церков з Державного архіву Вологодської області, прийшла до висновку, що Іван Самійлович Хорват разом з синами і дворовими людьми проживав у Вологді, в приході Петропавлівської церкви. Вперше його ім'я зафіксоване тут у 1766 році. Церква розташовувалась неподалік міської лікарні, і на думку дослідниці це може вказувати на те, що Хорват дійсно мав певне захворювання¹⁴: генерал посилався на хворобу ніг ще під час відсутності на засіданнях суду по своїй справі у фортеці Святої Єлисавети¹⁵. У історію вологодського краю, як не дивно, він увійшов завдяки своїм корисним діям. Так, згідно з публікаціями в періодиці, ще в 1765 році Хорват став фактичним першовідкривачем лікувального джерела на узбережжі річки Нурми, у володіннях Корнилієво-Комельського монастиря неподалік міста Грязовець. Іван Хорват розчистив джерельний ключ для використання з метою лікування від своєї хвороби, тим самим зробивши поштовх для подальшого дослідження тамтешніх мінеральних джерел¹⁶. Хорват відкрив північно-східне джерело; ще одне, на річці Талиця, було знайдено поблизу монастиря пізніше¹⁷. Тут варто процитувати уривок зі статті Ніла Попова 1870 року зі згадкою про хворобу Хорвата, який на додачу промовисто свідчить про замовчування автором генералових злодіянь: «в 1764 году Новая Сербия переименована была в Новороссийскую губернию, а Хорват уволен от службы по слабости здоровья, и вскоре умер»¹⁸. Не заперечуючи можливість хвороби генерала, позиція Н. Попова залишається далекою від об'єктивності, адже про причини відсторонення Хорвата і його заслання автор взагалі не згадує.

Як впливає з описів справ Сенатського архіву, що зберігається в РГАДА, Іван Хорват проживав на території монастирського подвір'я у Вологді до липня 1771 року¹⁹. Тоді Вологодська провінційна канцелярія звеліла йому наймати для проживання у Вологді інший будинок, або ж обійстя Корнилієво-Комельського монастиря²⁰. На початку XVIII століття ця обитель мала аж два двори на території міста. Розміри першого становили 25 на 17 сажнів (53х36 м); тут були три келії, комора, погріб, сім стаєнь та город площею близько 0,16 га. Друге обійстя було скромнішим, займало 13 на 10 сажнів (28х21 м) і складалося з дерев'яного будинку, сінника, комори та лазні²¹. Ці дані дають змогу зробити приблизне уявлення про умови проживання Івана Хорвата, адже принаймні в одному з двох міських монастирських володінь він мешкав напевне.

Після арешту та заслання генерала його майно в адміністративному центрі Нової Сербії досить швидко занепало. Вже станом на 1774 рік, за свідченнями Йоганна-Антоні Гільденштедта, дерев'яні будинки Хорвата, що розташовувались на п'ятикутній площі у центрі Новомиргорода поряд з кам'яною та дерев'яною церквою, повністю занепали, а поряд зберігались лише залишки фруктового саду та липової алеї, закладених генералом²². Секвестровані села колишнього генерал-поручика, відстороненого від управління новосербським поселенням та позбавленого маєтків, в Белгородській губернії (пізніше – територія Харківського намісництва) станом на січень 1767 року доглядав підпоручик Вискребенцев зі Старооскільського піхотного полку²³. Намісником секвестрованих вотчин Хорвата на Смоленщині (село Городище Дорогобузького повіту) було призначено поручика Прокопа Щурова з третього батальйону гарнізону фортеці Святої Єлисавети, якого місцеві мешканці у 1769 році звинувачували у розореннях та грабунках, поборах грішми та хлібом, а також роздачі лісових угідь і пустих земельних наділів «окаяным помещикам»²⁴. Як бачимо, за час відсутності генерала в нього з'явилися послідовники у гнобленні підлеглих селян.

Доля колишнього керманіча Нової Сербії після заслання лишалась в історіографії дискусійною проблемою. Ю. Костяшов посилається на матеріали Архіву зовнішньої політики Російської імперії і вказує, що 5 серпня 1773 року імператорським указом маєтності Хорвата передавались в управління його дружині Магдаліні Іванівні та дітям²⁵. 31 серпня того ж року вийшов указ Військової колегії про сплату боргів Хорвата його дружиною та дітьми в розстрочку²⁶. Дійсно, у вологодських сповідальних розписах Хорвати востаннє зустрічаються в 1773 році, однак дружина генерала за весь період заслання там не зафіксована. З наступного року відомості по родині Хорватів у Вологді відсутні, що підтверджує їх повернення на територію України і неможливість смерті Івана Хорвата на засланні²⁷. Сповідальні розписи Успенської церкви Салтова – основного володіння генерала на Слобожанщині, свідчать, що станом на 1775 рік ця слобода вже була вотчиною генеральші Магдаліни Хорват та її синів-підполковників Антона, Йосипа та Івана²⁸.

Попри те, що спочатку генерала відправили на довічне заслання, через деякий час його було помилувано. О. Пишчевич у спогадах писав, що після ліквідації Запорізької Січі 1775 року генерал-аншеф Петро Текелій виклопотав у імператриці прощення для Івана Хорвата, якому була повернута нерухомість і дозвіл на проживання у своїх селах²⁹. Незважаючи на поєднання автором цих двох подій, говорити про точне датування звільнення Хорвата 1775 роком не можна; скоріше за все, це трапилось пізніше. Так, Ю. Костяшов повідомляє, що Катерина 3 грудня того ж року видала указ, за яким Хорвату повертались всі його чини і дозволялось мешкати у своїх маєтках, куди він нібито і повернувся 1776 року³⁰. Згідно з даними відомості про склад та населення Харківського намісництва на 1779 рік, у слободі Салтів однойменного повіту Чугуївського округу, що знову перебувала у власності генерал-поручика Івана Самійловича Хорвата, проживало 1644 «власницьких підданих», 42 однодвірці, 175 селян та 10 циган, усього 1871. У його ж хуторах Березівському, Федорівському, Писарівці та Стрітенському – 913 підданих та один однодворець, усього 914. У Хорватовій слободі Лютівці Золочівського округу мешкало 750 «власницьких підданих»³¹. Станом на 1780 рік, у Салтові та Писарівці разом з хуторами Березівкою та Федорівкою проживало загалом 2732 особи³². За даними 1783 року, Хорват мав тут 15 378 десятин відведеної за межуванням 1762 року землі; чисельність підданих тільки чоловічої статі становила 3329 осіб³³.

Після повернення на Слобожанщину Іван Хорват не брав участі у політичному житті, займаючись лише судовою тяганиною зі своїми сусідами³⁴. Так, у 1781 році його люди через

суд сперечались з поміщиком Петром Пассеком з приводу незаконних порубок селянами лісу в дачах слободи Молодової³⁵. У 1782 році Харківське намісницьке правління повідомляло про захоплення Хорватом землі у однодворців його ж слободи Старого Салтова³⁶. Того ж року генерал скаржився у намісницьке правління на незаконне розмежування його земель³⁷. Наступного 1783 року на захоплення Хорватом землі нарікав вже поміщик Донець-Захаржевський³⁸.

Не пізніше весни 1787 року Іван Хорват помер, що впливає зі справи про втечу селян Шишових слободи Спаської Салтівського повіту. Факт смерті раніше цієї дати не викликає сумніву, адже Хорват фігурує як «умерший» в ордері губернського прокурора Харківського намісництва Матвія Чайковського від 10 березня 1787 року, в якому той вимагав від стряпчого Чугуєвського округу, прапорщика Матвія Коренєва надіслати постанову про біглих ще в 1756 році підданих селян генерала. Відповідно, Іван Хорват також названий «умершим» і в рапорті Коренєва Чайковському від 19 березня 1787 року³⁹. Особа Хорвата зафіксована у списку дворян Чугуївського повіту від 13 грудня 1786 року. На той час у всіх слобожанських володіннях відставного генерал-поручика та його синів, 34-літнього Йосипа і 30-літнього Дмитра, сукупно проживало 9091 осіб. Мешкали Хорвати у слободі Старий Салтів⁴⁰. Попри вищезазначене, у метричних книгах Вознесенської та Успенської церков слободи за перші місяці 1787 року дані про смерть Хорвата відсутні⁴¹, що теоретично дає підстави вважати датою його кончини грудень 1786 року. Насправді ж треба брати до уваги, що поміщицькі списки, які склались наприкінці року, спирались на попередньо зібрані дані, а тому і помер Іван Хорват, вочевидь, дещо раніше. Маємо надію, що подальша евристична робота у цьому напрямку дасть нам змогу знайти точно датовану фіксацію факту смерті Хорвата, а також встановити його точний вік.

У історіографії та довідковій літературі щодо цього питання згоди, як і істини, до цього часу не було. Так, в 62-му томі «Збірника імператорського російського історичного товариства» (1888) як дата смерті Хорвата зазначений 1789 рік, однак скоріше за все це помилка, допущена через схожість написання цифр. Згадується тут також дата 28 червня 1783 року, під якою Іван Самійлович Хорват зафіксований чомусь як генерал-майор, але факт події біля датування відсутній; цілком очевидно, що на цей час Хорват був ще живим⁴². Що ж стосується тиражованої в історіографії думки про смерть Хорвата у 1780 році, то найімовірніше у 21-му томі «Російського біографічного словника» (1901) була допущена помилка⁴³, яка згодом поширювалась і далі.

Завдяки клопотанню найвищих осіб держави – Григорія Потьомкіна, Петра Румянцева та Петра Голіцина, діти Івана Хорвата були відновлені на військовій службі у колишніх званнях⁴⁴. Його нащадки продовжували службу в Російській імперії у знатних чинах, отримуючи від монарших осіб різноманітні почесті⁴⁵. Після смерті Івана Самійловича маєтками в Чугуївському повіті завідував його син, бригадир Дмитро Хорват. Вже 1 червня 1787 року він клопотав про призначення дяконом Вознесенської церкви у своїй слободі Салтові дячка Якова Рогальського зі слободи Писарівки⁴⁶. Дані метричних книг підтверджують, що наприкінці 1787 року Старий Салтів вже перебував у власності Дмитра⁴⁷. Аналогічну інформацію по Нижньому Салтову (інша назва тієї ж слободи) маємо і зі сповідальних розписів 1788 року. Разом з Дмитром у маєтку проживала його мати, 59-літня вдова генерала Хорвата Магдаліна (у тексті джерела названа Марією), а також родина управителя маєтку Деспотовича. Хорвати мали 50 дворових селян, з яких 20 чоловічої і 30 жіночої статі⁴⁸. Що ж стосується іншого сина Івана Хорвата, Йосипа, то з 28 липня 1794 по 15 грудня 1796 року він був правителем Катеринославського намісництва⁴⁹. Родичі генерала продовжували мешкати на території України, робили військову кар'єру, ставали поміщиками, імперськими високопосадовцями та керівниками органів місцевого самоврядування. Ліквідація Нової Сербії негативно відбилась лише на долі безпосередньо Івана Хорвата⁵⁰.

Насамкінець варто підсумувати, що з огляду на законодавчі традиції доби російського абсолютизму заслання Івана Хорвата стало більш ніж м'яким покаранням за значний обсяг злочинів у Новій Сербії, доведених слідчою комісією. З милості імператриці через своїх покровителів він unikнув смертної кари, до якої був засуджений судом, відсидівши тільки нетривалий час у Белгороді. Десять подальших років Хорват провів на Вологодщині, в оточенні своєї родини, у сприятливих житлово-господарських умовах та можливістю ледве не санаторного лікування при монастирі. Близько 1775 року генерала було помилувано і він повернувся у

власні маєтки, які за його відсутності доглядали спочатку намісники з російських офіцерів, а під кінець заслання – дружина, яка разом з синами і виплачувала Хорватові борги. Перебуваючи на Слобожанщині, відставний генерал відійшов від політичної діяльності і проявив себе у якості звичайного поміщика з типовими проблемами земельної власності, про що свідчать архівні документи. Нарешті, ми встановили, що Хорват помер у 1786 році в Старому Салтові – одному зі своїх володінь на території сучасної Харківщини, передавши його разом з околицями у спадок сину Дмитру. Таким чином, більш ніж через два десятиліття після ліквідації Нової Сербії завершилась і доля її керівника.

¹ Посулько О. М. Історія Нової Сербії та Слов'яносербії. – Запоріжжя, 1998. – 80 с.; Шевченко С. Доли балканців та їх нащадків після ліквідації Нової Сербії // Сеоба срба у Руско Царство половином 18 века. – Нови Сад, 2005. – С. 333–345.; Попов Н. Военные поселения сербов в Австрии и России // Вестник Европы. – Кн. 6. – СПб., 1870. – С. 584–614.; Костяшов Ю. В. Генерал Иван Хорват – сербский авантюрист на русской службе (вторая половина XVIII века) // Славяноведение. – М., 2012. – № 2. – С. 34–41.

² Пивовар А. В. Поселення задніпрських місць до утворення Нової Сербії в документах середини XVIII століття. – К., 2003. – 336 с.

³ Шигаревская О. Сербский генерал в Вологде // Вологодский лад. – Вологда, 2013. – № 2. – С. 190–199.

⁴ Костяшов Ю. В. Вказ. праця. – С. 39.

⁵ Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені Вернадського (далі – ІР НБУВ). – Ф. VIII. – Од. зб. 1324. – Арк. 1.

⁶ Костяшов Ю. В. Вказ. праця. – С. 39.

⁷ Там само. – С. 40.

⁸ ІР НБУВ. – Ф. VIII. – Од. зб. 1324. – Арк. 2–3зв.

⁹ Посулько О. М. Вказ. праця. – С. 34.

¹⁰ Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. – Т. 8. – К., 1884. – № 1. – С. 115.

¹¹ ІР НБУВ. – Ф. VIII. – Спр. 1324. – Арк. 3–4.

¹² Там само. – Арк. 4.

¹³ Заметка о сербском генерале Иване Хорвате // Прибавления к Вологодским епархиальным ведомостям. – Вологда, 1884. – 15 июня (№ 12). – С. 259–260.

¹⁴ Шигаревская О. Вказ. праця. – С. 195–197.

¹⁵ Кирпиченко А. И. Сербские поселения на Украине в середине XVIII века. – СПб., 2007. – С. 200.

¹⁶ Шюц П. О корнильевских минеральных источниках // Вологодские губернские ведомости. – Вологда, 1856. – 19 мая (№ 20) – С. 155–157.

¹⁷ Токмаков И. Описание Корнилиево-Комельского Введенского мужского монастыря с приложением краткого историко-медико-топографического очерка Корнилиево-Комельских минеральных лечебных источников. – М., 1897. – С. 33–34.

¹⁸ Попов Н. Вказ. праця. – С. 611.

¹⁹ Российский государственный архив древних актов. – Ф. 248. – Оп. 44. – Кн. 3914. – П. 19. – Арк. 89.

²⁰ Там само. – Кн. 3907. – Спр. 29. – Арк. 316–321.

²¹ Суворов Н. Вологда в начале XVIII столетия. Топографический и статистический очерк // Памятная книжка для Вологодской губернии на 1861 год. – Вологда, 1861. – С. 38–41.

²² Гильденштедт Й.-А. Подорож Єлисаветградською провінцією 1774 року / Упоряд. А.В. Пивовар. – К., 2005. – С. 25.

²³ Центральний державний історичний архів України в м. Києві (далі – ЦДІАК). – Ф. 1709. – Оп. 2. – Спр. 992. – Арк. 6 і зв.

²⁴ ІР НБУВ. – Ф. IX. – Спр. 2251. – Арк. 1–3.

²⁵ Костяшов Ю. В. Вказ. праця. – С. 40.

²⁶ ЦДІАК. – Ф. 59. – Оп. 1. – Спр. 7281. – Арк. 1–2.

²⁷ Шигаревская О. Вказ. праця. – С. 195–197.

²⁸ ЦДІАК. – Ф. 2003. – Оп. 1. – Спр. 9. – Арк. 88–113зв.

- ²⁹ Примечания Александра Пищевича на Новороссийский край. – С. 115–117.
- ³⁰ Костяшов Ю.В. Вказ. праця. – С. 40.
- ³¹ Описи Харківського намісництва кінця XVIII ст: Описово-статистичні джерела / Упоряд. В. О. Пірко, О. І. Гуржій; редкол. П. С. Сохань (відп. ред.) та ін. – К., 1991. – С. 141–145.
- ³² ЦДІАК. – Ф. 1710. – Оп. 2. – Спр. 2281. – Арк. 32зв.
- ³³ Там само. – Ф. 1892. – Оп. 1. – Спр. 297. – Арк. 89зв.
- ³⁴ Костяшов Ю.В. Вказ. праця. – С. 40.
- ³⁵ ЦДІАК. – Ф. 1631. – Оп. 1. – Спр. 3401. – Арк. 1 і зв.
- ³⁶ Там само. – Ф. 1959. – Оп. 1. – Спр. 21. – Арк. 1–3.
- ³⁷ Там само. – Ф. 1709. – Оп. 2. – Спр. 3022. – Арк. 1–2.
- ³⁸ Там само. – Ф. 1959. – Оп. 1. – Спр. 27. – Арк. 1–9.
- ³⁹ Там само. – Ф. 1709. – Оп. 2. – Спр. 992. – Арк. 1–2.
- ⁴⁰ Там само. – Спр. 912. – Арк. 172–173.
- ⁴¹ Там само. – Ф. 2008. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 139–160.
- ⁴² Азбучный указатель имен русских деятелей, имеющих быть помещенными в Биографический словарь, издаваемый Императорским русским историческим обществом. – Ч. II // Сборник императорского русского исторического общества. – Т. 62. – СПб., 1888. – С. 406–407.
- ⁴³ Русский Биографический словарь. – С. 411.
- ⁴⁴ Костяшов Ю. В. Вказ. праця. – С. 40.
- ⁴⁵ Общий гербовник дворянских родов Всероссийской империи, начатый в 1797 году. – Ч. 6. – СПб., 1801. – С. 150.
- ⁴⁶ ЦДІАК. – Ф. 2009. – Оп. 1. – Спр. 1205. – Арк. 1–2.
- ⁴⁷ Там само. – Ф. 2008. – Оп. 1. – Спр. 43. – Арк. 139–154.
- ⁴⁸ Там само. – Спр. 48. – Арк. 23-24.
- ⁴⁹ Макидонов А. В. К светской и церковной истории Новороссии (XVII–XIX вв.). – Запорожье, 2008. – С. 23.
- ⁵⁰ Шевченко С. Вказ. праця. – С. 333.

В статье рассматриваются вопросы вынесения приговора бывшему руководителю Новой Сербии Ивану Хорвату, его ареста и последующей ссылки в Вологду. Освещаются ключевые стороны жизни и деятельности генерала после его возвращения в свои поместья на Слобожанщине. Осуществлена попытка установить время и место смерти Хорвата на основании обработанных архивных источников.

Ключевые слова: Иван Хорват, Новая Сербия, Вологда, Слобожанщина, генерал-поручик, ссылка.

The article deals with issues related to the sentencing of the former leader of New Serbia Ivan Horvat, his arrest and followed exile in Vologda. Key aspects of life and activities of the General after his return to his estates in Slobozhanshchyna are examined. An attempt to set the time and place of death of Horvath based on processed archival sources is made.

Keywords: Ivan Horvat, New Serbia, Vologda, Sloboda Ukraine, general-lieutenant, exile.